

Суспільство і довкілля

Аналітичний огляд
Березень 2014 р.

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати weeklyupdates" на адресу office@rac.org.ua
Архів оглядів: <http://www.rac.org.ua/dijalnist/weekly/archive/>

© Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля"

ЗМІСТ:

Окупація Криму: екологічні загрози

ОКУПАЦІЯ КРИМУ: ЕКОЛОГІЧНІ ЗАГРОЗИ

Наталія Андрусевич

Андрій Андрусевич

Окупація Криму Росією є не лише порушенням норм міжнародного права, вона несе і безліч проблем політичного, економічного, соціального та іншого характеру. Серед серйозних викликів можна назвати і питання охорони довкілля, власне ризики екологічного характеру, як для України, так і для самого Криму.

На даний момент Україна не має можливості виконувати свої **зобов'язання за низкою міжнародно-правових конвенцій**, стороною яких вона є. Це стосується питань звітування, моніторингу, проведення певних заходів та їх фінансування. Зокрема, це стосується Конвенції про захист Чорного моря від забруднення та низки протоколів до неї, Угоди про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану, Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів та ін. На нашу думку, Україні варто подати відповідні заяви/звернення до органів міжнародних угод у сфері охорони довкілля щодо її тимчасової неможливості належним чином виконувати свої зобов'язання.

Найкритичніша ситуація з тими **міжнародними угодами у сфері довкілля, в яких Росія не є стороною**. Тобто сподіватись на будь-яку діяльність, спрямовану на певні екологічні проблеми з боку Росії, немає підстав. В першу чергу йдеться про Конвенцію про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (**Конвенція Еспо**) та Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (**Оргуська конвенція**). Ситуація також ускладнюється тим фактом, що в національному законодавстві Росії відсутня процедура оцінки впливу на довкілля

(екологічної експертизи) як така. Тобто, якщо Росія захоче збудувати в Криму будь-який екологічно-небезпечний об’єкт, жодних екологічних експертиз чи тим паче транскордонної оцінки впливу на довкілля проводити не потрібно.

Що стосується Криму, то підхід Росії до цієї території як окупанта, може призвести до екологічної катастрофи.

Не може не хвилювати питання подальшої долі 6 державних заповідників, 33 заказників, 87 пам’яток природи, 10 заповідних урочищ, видів фауни і флори, що занесені до Червоної книги України, 7 територій водно-болотних угідь, які охороняються згідно з Рамсарською конвенцією.

Загострення соціально-економічних умов проживання населення (викликане, серед іншого, зривом курортного сезону в Криму) неминуче призведе **до надмірного використання природних ресурсів**, зокрема, неконтрольованого нищення червонокнижних видів, лікарських рослин, вирубки лісів, нераціонального вилову рибних ресурсів та ін.

Серйозних змін може зазнати і **структура земельного фонду Криму**, зокрема, в бік збільшення площі забудованих земель, в тому числі і на території об’єктів природно-заповідного фонду. Існують екологічні ризики від неконтрольованої та несанкціонованої розробки родовищ корисних копалин.

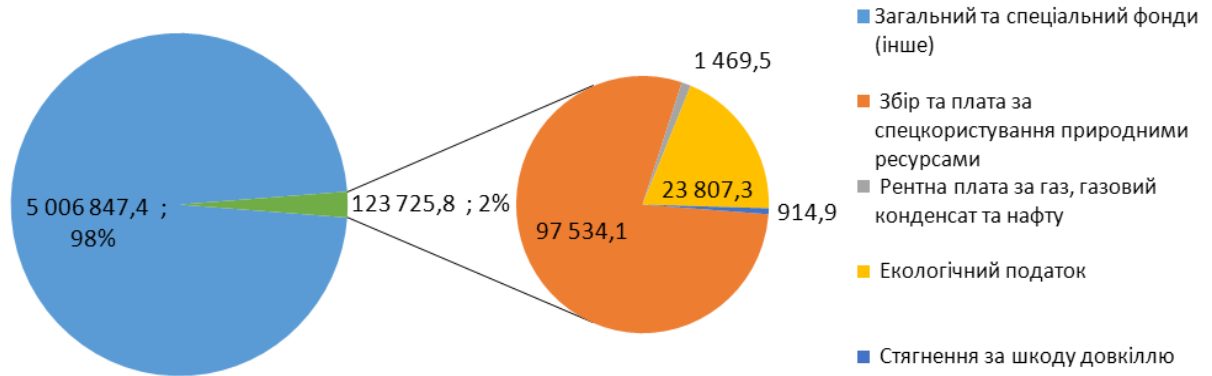
Державні програми, які працювали на території Криму до його окупації, спрямовані на вирішення екологічних проблем та покращення якості довкілля, не можуть функціонувати належним чином, адже центральні органи влади не зможуть здійснювати ані організаційного, ані фінансового контролю за їх імплементацією. Загальнонаціональні програми/плани не можуть виконуватись цілісно, щодо всієї території держави. Зокрема, йдеться про такі програми як Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000-2018 роки, Програма формування регіональної екологічної мережі в Автономній Республіці Крим до 2015 року, Державна програма «Ліси України», Регіональна програма з охорони і відтворення лісів, підвищення їх продуктивності і раціонального використання на 2005-2015 роки, Державна цільова екологічна програма розвитку Криму «Екологічно безпечний Крим» на 2011-2015 роки, державна програма «Питна вода України», державна програма «Вода Криму» на 2013-2020 роки та інші.

Що стосується **бюджету**, про який ходить багато міфів. У 2013 році виконання доходів Державного бюджету України та місцевих бюджетів по Автономній Республіці Крим за 2013 рік склали 15 835,5 млн.грн, а видатки – 20 360,2 млн. грн., при цьому доходи місцевих бюджетів (10 704,9 млн.грн) на 46,6% склались з міжбюджетних трансфертів.

Які доходи тепер не отримає Державний бюджет України на основі даних 2013 року?

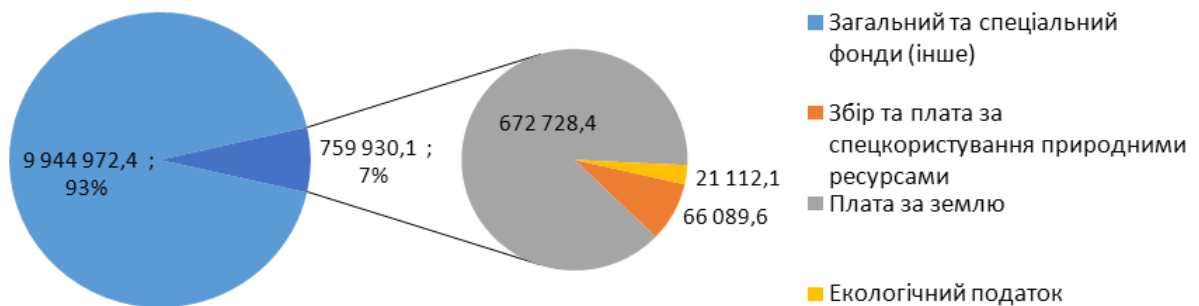
Усього до державного бюджету України по АР Крим було отримано 5 130,6 млн. грн., з який на екологічні та природо ресурсні платежі припадає 123,7 млн.грн., або 2% усіх надходжень.

Надходження Державного бюджету України по АР Крим (2013), тис.грн.

Для порівняння також цікаво подивитись частку таких надходжень до місцевих бюджетів (760 млн.грн. або 7% усіх надходжень), які в умовах дії окупаційних законів можуть також змінитись.

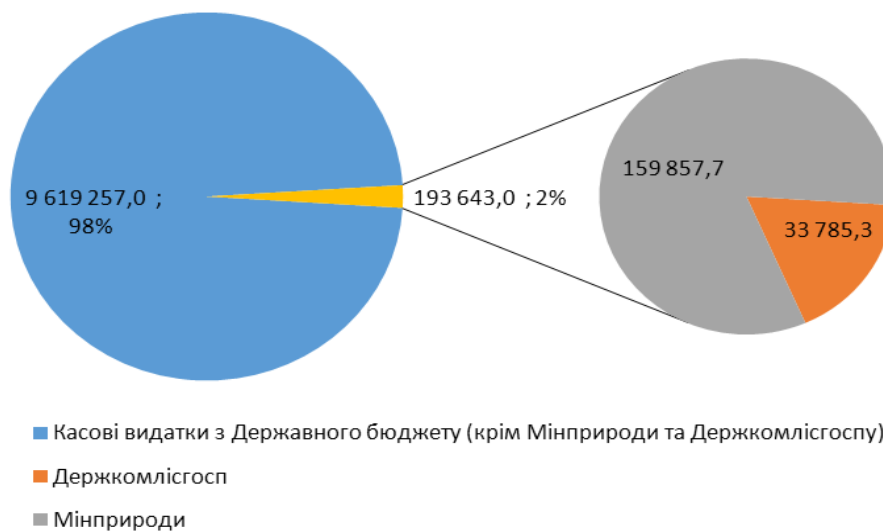
Надходження місцевих бюджетів АР Крим (2013), тис.грн.

Видатки Державного бюджету України по АР Крим у 2013 році склали 9 812,9 млн.грн, з яких лише 2% були спрямовані на питання довкілля (розпорядниками були Мінприроди та Держлісгосп). Водночас, мова йде про 193,6 млн.грн.

Видатки місцевих бюджетів на цілі охорони довкілля та ядерної безпеки були мізерні (169 тис.грн.), тому вплив місцевих бюджетів на питання охорони є незначущим. Водночас, значна частина міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до місцевих були спрямовані на покриття видатків, пов'язаних із тарифами на житлово-комунальні послуги, які також частково пов'язані із довкіллям (наприклад, на тепло-енергію).

Видатки Державного бюджету України по АР Крим (2013), тис.грн.

Слід взяти до уваги, що певні видатки державного бюджету опосередковувано чи безпосередньо йшли на потреби АР Крим, хоч і не відображені у бюджетній статистиці Криму. Це, зокрема, стосується тарифів та капіталовкладень у сфері електроенергетики, видатків на забезпечення водопостачання Криму, здійснених за межами АР Крим чи державними органами, безпосередньо не відповідальними за екологічні питання (наприклад, Мінрегіонбуд).

Яскравим прикладом є забезпечення роботи **Північно-Кримського каналу**. Його довжина складає 400,5 км, а пропускна спроможність в голові каналу - 294 куб. м/с. На магістральному каналі працюють 4 насосних станції перекачки, які піднімають воду на 101 метр. Північно-Кримський канал з комплексом гідротехнічних, електротехнічних та меліоративних споруд є найважливішим водогосподарським об'єктом України. Через Північно-Кримський канал забезпечується подача води на зрошення 343,3 тис. га сільгоспугідь в Автономній Республіці Крим та 101,7 тис. га у Херсонській області. Будівництво каналу вирішило багатовікову проблему водопостачання Керчі, Феодосії та 54 сільських населених пунктів, а також частково - Сімферополя, Севастополя, Судака. Кожен рік на Кримський півострів каналом подається понад 1,2 млрд. куб. м дніпровської води, що становить 85% від загального обсягу водоспоживання в Автономній Республіці Крим. З пуском води у Північно-Кримський канал традиційно вважається розпочатим поливний сезон. 19 березня 2014 року відбувся запланований 56-ий пуск води у Північно-Кримський канал.

У 2013 році Управлінням Північно-Кримського каналу виконано капітальний ремонт на суму 1 756 550 грн. Насосні станції Північно-Кримського каналу за поливний сезон 2013 року перекачали 446 547 тис.куб.м.води. Всього витрачено електроенергії - 27 088 тис.квт.год. на суму 22 217тис.грн., в тому числі на перекачку води-26 млн.084 квт.год на суму 21 178тис.грн.

Окупація Криму поставить розвиток **вітрової та сонячної енергетики в Україні** в нові умови, адже саме цей регіон розглядався як пріоритетний для розвитку цих альтернативних джерел енергії. Уряд України вже пропонує знизити тарифи на сонячну електроенергію, що остаточно вб'є перспективи розвитку галузі. Сам Крим, за словами міністра палива та енергетики Криму Сергія Колобова, не планує розвивати вітрову та сонячну енергетику, хоча й збирається використовувати наявні потужності.
